

VLAAMSE REGERING

Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel

Nota aan de leden van de Vlaamse Regering

Betreft: Ontwerp van het Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016

Bijlagen:

- A. Het ontwerp van het Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016
- B. De beleidsevaluatie van het Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen 2005-2011 (Juni 2011)

1. Inleiding

Met het Plan Geletterdheid 2005-2011 werden de bakens uitgezet voor een structureel geletterdheidsbeleid in Vlaanderen. Er werd een brede waaier van operationele doelstellingen en acties opgezet in verschillende beleidsdomeinen waarbij systematisch en structureel aan de verhoging van de geletterdheidscompetenties kon gewerkt worden. Na evaluatie (bijlage 2) is gebleken dat verschillende acties in het plan geletterdheid de bouwstenen bevatten voor verder beleid. Alle betrokken beleidsdomeinen en de verschillende actoren in het werkveld pleiten er voor om met een gericht geletterdheidsbeleid door te gaan. Dat bleek bij de evaluatie van de plan voor de voorbije periode en ook in het advies van de Vlaamse Onderwijsraad van 25 maart 2010¹. De decretale stuurgroep voor het volwassenenonderwijs legde bovendien in maart 2011 een platformnota voor waarin gepleit wordt voor een continuering van de inspanningen.² Verschillende elementen uit beide notities werden bij de uitwerking van het nieuwe plan weerhouden.

Indien we in Vlaanderen en Europa een kenniseconomie willen, dan zijn geletterdheidscompetenties onmisbaar. Daarom dat in september 2012 de zogenaamde High Level Group of Experts on Literacy, opgericht door de Europese Commissie, haar aanbevelingen heeft bekend gemaakt en de Europese lidstaten oproept tot actie om er voor te zorgen dat alle Europese burgers (functioneel) geletterd zijn³. Met het nieuwe Plan Geletterdheid zoeken we eveneens aansluiting bij deze beleidsaanbevelingen.

2. Motieven voor een nieuw plan

---

¹ Vlaamse Onderwijsraad (2010). *Naar een duurzame geletterdheid. Advies naar aanleiding van de stand van zaken bij het strategisch plan 'Geletterdheid Verhogen' 2005-2011*. Brussel.

² Decretale Stuurgroep Volwassenenonderwijs (2011). *Platformtekst geletterdheid*. Brussel.

³ EU High Level Group of Experts on Literacy (2012). *For 1 in 5 Europeans, the world is hard to read. Act now!* Luxemburg.

2.1. Naar een geletterde samenleving

De kennissamenleving stelt steeds hogere eisen aan kennis en veelzijdigheid van competenties. De geletterdheidseisen die in een dergelijke maatschappij aan burgers worden gesteld zijn vallen niet langer samen met oude, traditionele opvattingen over geletterdheid. De basisvaardigheden lezen en schrijven voldoen niet meer om nog als geletterd te kunnen worden beschouwd. In de huidige samenleving moeten burgers een veelheid van geletterdheden beheersen. De eisen die aan geletterdheid worden gesteld, zijn immers sterk gestegen en worden ook steeds specifiek. Dat is bovendien een ontwikkeling die zich nog verder door zal zetten. Geletterdheid is ook geen louter technische en neutrale vaardigheid onafhankelijk van de sociale context waarin de geletterdheidsverwerving zich voordoet of waarin geletterdheid wordt gebruikt. Elke maatschappelijke omgeving, elke nieuwe situatie in de levensloop, elke opleiding en elke job stelt nieuwe specifieke geletterdheidseisen. Niet alleen voor samenleving en individu, maar ook in economisch opzicht hebben sterke geletterdheidscompetenties een grote meerwaarde. De kracht van de Vlaamse economie ligt in dienstverlening, een hoog kennisniveau en technologische innovatie. Om haar plaats in de wereld te kunnen handhaven heeft Vlaanderen competente en dus geletterde werknemers nodig die mondeling en schriftelijk effectief weten te communiceren en die op een zelfstandige manier informatie kunnen verwerken uit teksten, documenten en cijfergegevens, en die gebruik kunnen maken van computers en multimedia. Om iedereen toe te rusten met de vereiste geletterdheidscompetenties is een krachtig beleid nodig.

2.2. Enkele cijfers

De doelstellingen van het plan geletterdheid 2005-2011 waren gebaseerd op analyse van de resultaten in het IALS-onderzoek van 1996⁴ en de beleidsaanbevelingen⁵. Pas in 2013 via het PIAAC-onderzoek⁶ zullen meer actuele gegevens beschikbaar zijn over het geletterdheidsniveau van de volwassen Vlaamse bevolking. Vlaanderen participeerde immers niet aan het ALL-onderzoek dat door de OESO werd georganiseerd in 2003⁷. Uit een vergelijking van de resultaten bij de landen die aan het onderzoek in 1996 en 2003 deelnamen bleek dat slechts lichte verschuivingen optraden bij de scores voor document- en prozageletterdheid.

De enige recente beschikbare gegevens in Vlaanderen zijn deze van het PISA-onderzoek⁸. Dit onderzoek heeft betrekking op de competenties van 15-jarigen, die essentieel zijn voor een volwaardige deelname aan de moderne maatschappij en focust daarbij op leesvaardigheid, wiskunde en wetenschappen. Men onderzoekt ook in welke mate leerlingen wat ze leerden kunnen toepassen in niet vertrouwde omstandigheden, zowel in een schoolse setting als in het dagelijkse leven. Bij leesvaardigheid gaat het om het begrijpen, het gebruiken van, het reflecteren op en het zich inlaten met geschreven teksten. Wiskundige geletterdheid omvat het

⁴ VAN DAMME D., VAN DE POELE L. & VERHASSELT E. (1997) Hoe geletterd/gecijferd is Vlaanderen. Functionele taal- en rekenvaardigheden van Vlamingen in internationaal perspectief. Garant. Leuven - Amersfoort.

⁵ VAN DAMME D. (1998). *Wat leert ons de International Literacy Survey? Beleidsaanbevelingen op basis van de internationale en Vlaamse IALS-resultaten*. T.O.R.B. 1998-1999/3-4. Kluwer, Mechelen.

⁶ www.ond.vlaanderen.be/publicaties/eDocs/pdf/361.pdf

⁷ OECD (2005) *Learning a living. First results of the adult literacy and life skills survey*. Paris

⁸ DE MEYER I, WARLOP N. (2010). *PISA, leesvaardigheid van 15-jarigen in Vlaanderen*. Brussel

vermogen om wiskundige problemen in verschillende situaties te herkennen en te formuleren. Alhoewel de resultaten van het PISA-onderzoek betrekking hebben op 15-jarigen en niet op de populatie tussen de 16 en de 65 jaar, zoals het IALS-onderzoek, geven zij een indicatie dat wellicht geen fundamentele verschuivingen ten opzichte van 1996 moeten verwacht worden.

2.3. Deelname aan geletterdheidstraining

Geletterdheid is de competentie om geschreven informatie te begrijpen en doelgericht te gebruiken, om zo meer kennis en groeipotentieel te ontwikkelen. Het is een sleutelcompetentie om een hoger ontwikkelingsniveau te bereiken en economisch en sociaal te groeien. Gecijferdheid is het vermogen om wiskundige informatie en ideeën te gebruiken, toe te passen, te interpreteren en over te brengen naar anderen⁹.

De acties in het Plan Geletterdheid (2005-2001) waren gericht op verhoogde participatie aan geletterdheidstraining of –opleiding van volwassenen die onderwijs gehad hebben in het Nederlands. Dit kunnen uiteraard ook personen zijn van allochtone of anderstalige herkomst als zij onderwijs gehad hebben in het Nederlands. Meer specifiek lag de nadruk op het verhogen van deelname aan de opleidingen Nederlands, wiskunde en basisvaardigheden ICT. Deze competenties vormen de kern van het functioneel geletterdheidconcept dat naar aanleiding van het IALS-onderzoek gangbaar geworden is en dat in PIAAC wordt verder gezet.

Bij de start van het plan geletterdheid in het schooljaar 2004-2005 bedroeg het volume deelnemersuren voor het geheel van deze opleidingen 17,6 % van het totaal volume onderwijsaanbod dat in de centra voor basiseducatie ingericht werd. Voor Nederlands en wiskunde afzonderlijk was dit respectievelijk 6,98% en 2,58%.¹⁰ Op basis van de cijfers in de tussentijdse evaluatie van het decreet volwassenenonderwijs kan gesteld worden dat het leergebied NT1 tussen 2004 en 2009-2010 22%¹¹ gegroeid is. Voor wiskunde gaat het over 5%¹². Deze stijging is relatief beperkt in verhouding tot de totale groei van het onderwijsaanbod in de centra voor basiseducatie: verhoudingsgewijs bedraagt het volume Nederlands en wiskunde respectievelijk 6,40% en 1,90% van het totale onderwijsaanbod dat in de centra voor basiseducatie op modulaire basis ingericht wordt¹³. Uiteraard is dit mede het gevolg van de maatschappelijk druk die uitgeoefend wordt op anderstaligen om Nederlands te leren, maar tegelijk blijkt dat het beleid van de centra zelf een invloed heeft op het volume onderwijs dat op de verschillende leergebieden ingericht wordt.

Daarnaast is gebleken dat de mogelijkheden voor het verwerven van geletterdheidscompetenties opmerkelijk zijn toegenomen in andere segmenten van de volwasseneneducatie. Zo werden in de referperiode 01/04/2009 – 31/03/2010 ruim 1350 cursisten bediend in een leerlabo, dat geïntegreerd is in de werking van een competentiecentrum van de VDAB. Cursisten met tekorten voor de basiskennis wiskunde worden individueel ondersteund. Deze ondersteuning vindt plaats met de

⁹ www.ond.vlaanderen.be/obpwo/links/PIAAC/piaac.htm (2009). Informatiefolder onderzoeksprogramma PIAAC. Brussel.

¹⁰ Vlaamse Overheid (2005). *Statistisch jaarboek van het Vlaams onderwijs 2004-2005*. Brussel

¹¹ Op basis van 179.907 LUC in 2004 en 219.480 LUC in 2009-2010

¹² Op basis van 62.152 LUC in 2004 en 65.180 LUC in 2009-2010

¹³ Vlaamse Overheid (2010). *Statistisch jaarboek van het Vlaams onderwijs 2009-2010*. Brussel

medewerking van leraren uit de Centra voor Basiseducatie. De ondersteuning vindt plaats op de opleidingsvloer en aan de hand van realistische functionele taken en de benadering volgt voor zover dit mogelijk is, de ideaalaanpak van de G-coach¹⁴.

Tegelijk deed zich in de periode 2005-2010 een aanzienlijke groei voor in het studiegebied algemene vorming van het secundair volwassenenonderwijs. Het aantal cursisten nam toe met ruim 40 procent¹⁵ en gelet op het profiel van de cursisten kan aangenomen worden dat een aanzienlijk aantal van hen geconfronteerd worden met partiële tekorten op het gebied van de geletterdheid. Het curriculum in het studiegebied algemene vorming bevat een belangrijke component geletterdheidsvaardigheden.

Deze cijfers tonen het succes aan van een benadering die erop gericht is om het verwerven van geletterdheidscompetenties te integreren in kwalificerende trajecten, zowel in het secundair volwassenenonderwijs als in de beroepsopleidingen.

2.4. Consolideren van de resultaten en verder gaan met innovatie

Doorheen verschillende acties in het plan geletterdheid werden innovatieve praktijken en methodieken ontwikkeld. Deze hebben geleid tot het bereiken van nieuwe doelgroepen en een meer functionele benadering. Er zijn effecten vastgesteld op de korte termijn. Deze praktijken zijn uiteraard onvoldoende geconsolideerd en niet overal goed verspreid. De inspanningen voor een gericht geletterdheidsbeleid moeten structureel verankerd worden. De kennis over de impact van geletterdheid en de aanpak van geletterdheidsnoden moet verder ontwikkeld en verspreid worden. Een goed doordachte strategie voor disseminatie is noodzakelijk om de verworven inzichten en methodieken verder te verspreiden en te verankeren in de reguliere praktijk.

De primaire doelgroep van het Plan Geletterdheid blijven de volwassenen die niet beschikken over voldoende competenties op het vlak van taal, rekenen, en ICT om zich adequaat te handhaven in een moderne samenleving. Het bezitten of verwerven van basiscompetenties Nederlands zijn belangrijke voorwaarden om de geletterdheidscompetenties te verwerven. Het versterken van Nederlands als thuistaal is immers een belangrijke doelstelling van het Plan Geletterdheid.

Het nieuwe plan moet ook inzetten op een structurele aanpak die gericht is op ruimere kansen voor laaggeletterden in het hele aanbod van onderwijs en opleidingen voor volwassenen waarbij er een evenwicht moet bestaan tussen zij die reeds beschikken over de basiscompetenties Nederlands en zij die deze nog niet hebben, zonder dat daarbij de primaire doelgroep in de verdrukking komt. Ook voor het voorkomen van laaggeletterdheid moeten in het leerplichtonderwijs nog meer inspanningen geleverd worden.

De beleidsdomeinen onderwijs en werk waren drager van de meeste acties in het plan geletterdheid 2005-2011. Het nieuwe plan moet ook een sterker structureel draagvlak creëren voor operationele doelstellingen en/of acties in de beleidsdomeinen welzijn en cultuur. Verworven geletterdheidscompetenties in

¹⁴ Vienne, M. i.s.m. D'haene, H., & Goris, J., (2009) De G-coach. Geïntegreerde geletterdheidsstraining in beroepsopleidingen - Rapport. Leuven: CTO (KUL).

¹⁵ Vlaamse Overheid (2010). *Statistisch jaarboek van het Vlaams onderwijs 2009-2010*. Brussel.

beroepsopleiding en werk krijgen uiteraard een transfer naar andere levensdomeinen, maar dit volstaat niet. Alle beleidsdomeinen hebben een gedeelde verantwoordelijkheid in het ontwikkelen en ondersteunen van functionele geletterdheid. Geletterdheid moet een horizontaal aandachtspunt worden in alle beleidsdomeinen, zodat men komt tot structurele maatregelen met een echte impact. Het beleidsdomein onderwijs en vorming blijft de coördinerende instantie voor de uitvoering en de opvolging van het nieuwe plan.

Een nieuw plan geletterdheid moet zich beperken tot doelstellingen en acties waarop de Vlaamse Overheid rechtstreeks impact heeft. Uiteraard kan een structureel en alles omvattend geletterdheidsbeleid zich inlaten met de vele actoren in de samenleving die een invloed hebben op het functioneren van personen met lage geletterdheidscompetenties. Beter is het om een gericht beleid te voeren met ambitieuze maar haalbare doelstellingen die in het verlengde liggen van de strategische doelstellingen van het Vlaamse overheidsbeleid.

3. Krachtlijnen voor een nieuw plan

Voor de uitwerking van een nieuw plan geletterdheid worden enkele krachtlijnen uitgezet die aansluiten bij de evaluatie en de conclusies van het plan geletterdheid 2005-2011. Zij bevatten de bouwstenen voor de nieuwe strategische en operationele doelstellingen. Deze krachtlijnen geven ook de grenzen aan waarbinnen nieuwe doelstellingen en acties worden uitgewerkt.

3.1. Geactualiseerd geletterdheidsconcept versterken

Het traditionele begrip analfabetisme is geëvolueerd naar een ruime invulling van het begrip geletterdheid. Voor het voorliggende plan wordt opnieuw uitgegaan van de volgende definitie van geletterdheid, die gebaseerd is op de definitie uit het IALS-onderzoek:

Geletterdheid is de kennis en vaardigheid die nodig is om via geschreven taal te communiceren en informatie te verwerken, de vaardigheid om met numerieke en grafische gegevens om te gaan en de vaardigheid voor het gebruik van ICT.

Geletterdheid is bijgevolg een geïntegreerde vaardigheid en omvat o.m. de competentie om informatie te vinden en te gebruiken, rekenkundige bewerkingen uit te voeren, kwantitatieve informatie te vinden en te gebruiken, digitale informatie te selecteren, te analyseren, te interpreteren en te verwerken en gebruiken van technologische middelen.

Met geletterdheid streven we een kwalificatie na op niveau twee van de Vlaamse kwalificatiestructuur. Dat beantwoordt aan de eindtermen van de basiseducatie en dus aan de eindtermen van de eerste graad van het secundair onderwijs. Op die manier streven we naar een duurzame geletterdheid, waarbij mensen instaat gesteld worden om levenslang bij te leren en een stabiele positie te verwerven op de arbeidsmarkt.

Deze definitie van geletterdheid sluit ook aan bij het concept van de sleutelcompetenties. Onder sleutelcompetenties verstaat men niet alleen de

bestaande competenties vanuit de enge definitie van geletterdheid, maar ook nieuwe competenties, waaronder wiskundige competenties (numeracy), digitale competenties (computer literacy), leercompetenties en sociale en burgerschaps-competenties.

Dit multidimensioneel en functioneel geletterdheidsbegrip wordt verder verfijnd en geoperationaliseerd in de verschillende beleidscontexten (werk, welzijn, armoedebestrijding, cultuur en onderwijs). De functionele benadering die ingang vond bij geletterdheidspraktijken in de beroepsopleiding en op de werkvloer, kan een geëigende invulling krijgen in het welzijnsbeleid en sociaal-culturele praktijken.

Het geletterheidsconcept van geletterdheid als informatieverwerkende vaardigheid sluit ook aan bij het beleid inzake mediawijsheid. Mediawijsheid is het geheel van kennis, vaardigheden en attitudes waarmee burgers zich bewust en kritisch kunnen bewegen in een complexe, veranderende en gemediatiseerde wereld. Het is het vermogen tot een actief en creatief mediagebruik dat gericht is op maatschappelijke participatie. Beeldgeletterdheid is een belangrijke onderdeel van mediawijsheid. Met beeldgeletterdheid wordt het vermogen bedoeld om de gedachtegang en bedoeling van de makers en gebruikers van beelden te volgen.¹⁶

3.2. Geletterdheid voor alle leeftijden

In tegenstelling tot het vorige plan geletterdheid beperkt dit plan zich niet tot het volwassenenonderwijs. Via haar structureel onderwijsbeleid heeft de Vlaamse Overheid steeds ingezet op het verhogen en versterken van (functionele) geletterdheidscompetenties in het kleuter- en lager onderwijs. De overheid zal dit beleid verder continueren.

In Vlaanderen bedraagt het percentage 15-jarigen dat niet over de basisleesvaardigheden beschikt 13,4%. Voor wiskunde presteert 13,5 % van de respondenten op het laagste vaardigheidsniveau. Indien men op het einde van de leerplicht de elementaire functionele geletterdheidscompetenties niet verworven heeft, dan verwerft men deze ook later meestal niet meer.

Onder het motto 'voorkomen is beter dan genezen' en gezien het belang van geletterdheid voor de onderwijs- en ontplooiingskansen van leerlingen, willen we via het Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016 ook de link leggen met dit structureel beleid.

Voor wat de taalvaardigheid betreft verwijzen we expliciet naar de conceptnota 'Samen taalgrenzen verleggen' waarin een goede kennis van het Nederlands als doelstelling wordt vooropgesteld. Daarnaast verwijzen we specifiek voor numerieke en ICT-vaardigheden naar het 'Actieplan voor het stimuleren van loopbanen in wiskunde, exacte wetenschappen en techniek' (STEM-actieplan) dat onder meer acties bevat gericht op het basis- en het secundair onderwijs om kinderen en jongeren te enthousiasmeren voor wiskunde en ICT.

Hiermee sluiten we ook aan bij de aanbevelingen en de oproep tot actie voor elke leeftijdsgroep uit het rapport van de EU High Level Group of Experts of Literacy: zowel jonge kinderen, basisschoolleerlingen, tieners als volwassenen kampen met specifieke uitdagingen bij het verwerven van lees- en schrijfvaardigheden.

---

¹⁶ Vlaamse Overheid (2011). *Ontwerp Meerjarenplan Mediawijsheid (nog niet goedgekeurd door de Vlaamse Regering)*. Brussel.

Daarnaast blijft de centrale doelstelling van het nieuwe plan geletterdheid het verhogen van de geletterdheid bij volwassenen die niet beschikken over voldoende competenties op het vlak van taal rekenen, en ICT om zich te handhaven in een kennissamenleving. Het verhogen van de deelname aan geletterdheidsonderwijs, -training en –coaching is daartoe het meest aangewezen middel. Drempels voor deelname moeten verder geanalyseerd worden en waar dat mogelijk is, ook weggewerkt. Hiervoor is een globale aanpak nodig met een aanpassing van de bestaande leertrajecten en een structurele harmonisering van leerwegen. Een substantiële verhoging van de deelnamecijfers aan de verschillende vormen van geletterdheidsstraining is haalbaar.

3.3. Trajectmatig, geïntegreerd en flexibel

De acties in het plan geletterdheid 2005-2011 hebben de meerwaarde aangetoond van een benadering waarbij de training van geletterdheidscompetenties geïntegreerd wordt in een kwalificerend opleidings- of begeleidingstraject. Dat geldt uiteraard voor volwassenen die na de reguliere schoolloopbaan een opleiding aanvatten, maar ook voor het curriculum van leerplichtige jongeren. Voor de verschillende groepen in het leerplichtonderwijs, waarbij risico dreigt op lage geletterdheidscompetenties worden specifieke maatregelen genomen om geletterdheidsstraining meer expliciet en op een geïntegreerde manier te voorzien, zodat het percentage leerlingen dat op het laagste geletterdheidsniveau functioneert, kan teruggedrongen worden.

Voor volwassenen moeten geletterdheidscompetenties geïntegreerd worden in beroepsgerichte opleidingen voor kortgeschoolden en laaggeletterden. Dat moet ook gebeuren in het welzijnsbeleid en op het sociaal-culturele domein. Het screenen van geletterdheidscompetenties bij intakeprocedures of in het kader van levensloopbegeleiding zal een nuttig element zijn om het verwerven van geletterdheidscompetenties in te bouwen in reguliere aanpak.

Geletterdheidscompetenties detecteren in beroepsopleidingen en in de algemene vorming moet een vast onderdeel worden van een benadering die erop gericht is zoveel mogelijk mensen de vereiste kwalificatie te laten behalen. Ook op de werkvloer kunnen de instrumenten die in het kader van het plan geletterdheid 2005-2011 ontwikkeld werden, nog meer benut worden.

De integratie van geletterdheidscompetenties in het werkgelegenheidsbeleid kan gebeuren in de beroepsopleidingen van de VDAB, in werkervaringsprojecten van derden, in functionele opleidingen van laaggeschoold personeel bij openbare besturen, in sommige ondernemers-opleidingen van SYNTRA, in andere settings en contexten zoals gevangenissen, buurtontwikkelingsprojecten, op de werkvloer. De uitbreiding van de rekenlabo's naar volwaardige leerlabo's en andere relevante vormen van geïntegreerde geletterdheidsstraining in alle regio's zal toelaten dat laaggeletterde werkzoekenden hun technische opleiding te combineren met het remediëren van de noodzakelijke basisvaardigheden. Met het oog op het verder versterken van de basisvaardigheden van de werkzoekenden in opleiding is het aangewezen dat er ook een structurele samenwerking tot stand komt tussen de centra voor basiseducatie en de leerwerkbedrijven. De sectorconvenanten en het diversiteitsbeleid worden verder benut als hefboomen voor de integratie van geletterdheidscompetenties in opleidingen en op de werkplek. In enkele sectoren kan

deze geïntegreerde benadering verder geconcretiseerd worden. De organisatie van sectorspecifieke geïntegreerde opleidingen zal een nuttig element zijn om de aandacht voor geletterdheidscompetenties te verankeren in de sectorspecifieke opleidingen

De geïntegreerde benadering kan gehanteerd worden in verschillende andere beleidsdomeinen. Het onderwijsaanbod dat ingericht wordt door de centra voor basiseducatie moet ook kunnen verankerd worden in de organisaties en netwerken waar armen het woord nemen en het moet aansluiten op de concrete behoeften in de leefwereld van de cursisten. Om geletterdheidsonderwijs in te richten in de setting van armenorganisaties, is het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen een belangrijke partner. In de meerjarenplanning van het netwerk dient de betrokkenheid van het netwerk bij de uitvoering van nieuwe geletterdheidsacties verankerd te worden. Heel wat personen in schuldhulpverlening beschikken ook niet over (basis)vaardigheden om een budget goed te beheren. De Vlaamse overheid erkent OCMW's en Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) als instellingen voor schuldbemiddeling. Goede praktijken die bij deze diensten bestaan in verband met het stimuleren van geletterdheid bij hun cliënten, moeten verder gestimuleerd worden. Ook naar senioren kan in samenhang met het ouderenbeleidsplan een meer gericht beleid gevoerd worden, waarbij het stimuleren van levenslang leren bij ouderen verbonden wordt met bijzondere aandacht voor geletterdheid. Organisaties in het sociaal-cultureel werk moeten verder systematisch geïnformeerd worden over het belang van geletterdheid en de mogelijkheden voor een geïntegreerde aanpak. Geletterdheidstraining kan geïntegreerd worden in nieuwe initiatieven voor kansengroepen in het sociaal-cultureel werk.

Vanuit dit perspectief op integratie worden de onderwijsinstellingen voor volwassenen gestimuleerd om geletterdheidsonderwijs in te richten op maat van specifieke groepen en in de contexten waar dat onmiddellijk relevant is. De organisatie van geletterdheidsmodules in alle beroepsgerichte opleidingen en de algemene vorming is hiertoe een aangewezen middel. De centra voor basiseducatie op hun beurt beschikken nu al over supplementaire financiële en organisatorische hefboomen via de 10% uren die extra beschikbaar zijn voor leertrajectbegeleiding, openleercentrum, activerings- en keuzebegeleidingsactiviteiten. Deze hefboomen kunnen nog meer benut worden om innovatieve geïndividualiseerde maatwerkopleidingen in te richten en een soepele integratie van het geletterdheidsaanbod in andere settings mogelijk te maken. De onderwijsoverheid zal de de bestaande onderwijsreglementering onderzoeken om een meer trajectmatige en flexibele benadering van het geletterdheidsprobleem mogelijk te maken. De onderwijsoverheid gaat op korte termijn na hoe via verdere flexibilisering van het opleidingsaanbod in kwalificerende trajecten, de mogelijkheden voor een geïntegreerde en trajectmatige benadering kunnen vergroot worden en de nodige maatregelen worden getroffen.

3.4. Structurele samenwerking tussen actoren

Structurele partnerschappen tussen actoren over beleidsdomeinen heen zijn nodig om een functionele en geïntegreerde aanpak van geletterdheidsproblemen aan te pakken. De Experts on Literacy van de High Level Group pleiten ook voor een 'co-operative approach': *'to achieve a radical improvement of literacy ... demand a*

response of society as a whole, not just from the education sector. Structurele samenwerking tussen actoren moet gerealiseerd worden op contractuele basis en met concrete doelstellingen op de korte en de middellange termijn. Er worden bindende afspraken gemaakt tussen actoren om na het vaststellen van geletterdheidsproblemen te voorzien in aansluitende opleidingstrajecten of geïntegreerde vormen van coaching en training, die resultaat mogelijk maken op de korte termijn. Via regionale samenwerking en onder de regie van steden en gemeenten met een centrumfunctie, kan een kader gecreëerd worden voor regionale geletterdheidsplannen. De regionale plannen sluiten aan bij de strategische en operationele doelstellingen van het Vlaamse plan. De Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten wordt hierbij betrokken.

3.5. Expertiseontwikkeling en professionalisering/beleidsvoerend vermogen

Het ontwikkelen van innovatieve praktijken en methodieken vereist grote didactische competenties van leraren. Ook is een sterk beleidsvoerend vermogen nodig bij de betrokken onderwijsinstellingen om een doelgericht geletterdheidsbeleid te voeren. De onderwijsverhouding stimuleert de instellingen om een doorgedreven en langdurig professionaliseringsbeleid te voeren dat kan leiden tot grotere didactische expertise, een geactualiseerd inzicht in het geletterdheidsthema en meer verfijnde strategische opties in hun beleidsvoering.

Duurzame samenwerking over beleidsdomeinen heen zal leiden tot expertiseopbouw rond geletterdheid binnen de verschillende beleidsdomeinen, het ontwikkelen van specifieke instrumenten en methodieken. Zowel in de lerarenopleiding als in de navorming krijgt het thema geletterdheid een plaats, zodat preventieve acties een breder draagvlak krijgen.

3.6. Flankerende acties in functie van geletterdheidsverhoging

Een nieuw plan geletterdheid zal bij prioriteit focussen op het verhogen van geletterdheids-competenties zelf. Tegelijk wordt gewerkt aan een beleid waarbij overheidsdiensten en in-termediaire organisaties aangemoedigd worden om te communiceren in toegankelijke en begrijpbare taal, zodat mensen ertoe aangezet worden om informeel informatie te verwerken en bij te leren. Communicatie in een begrijpbare en toegankelijke taal houdt niet in dat ingeboet wordt aan variatie in complexiteit van teksten. De confrontatie met geletterdheidrijke contexten is van fundamenteel belang om informeel leren te ondersteunen en te stimuleren. Initiatieven om informatie te verwerken en het lezen in de private sfeer te stimuleren moeten verder ontwikkeld worden.

In het kader van een nieuw plan geletterdheid worden ook de nodige maatregelen genomen om systematisch te rapporteren over de voortgang van de operationele doelstellingen en/of acties. De communicatie over acties en praktijken wordt geïntensifieerd.

4. Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen

In bijlage is een overzicht van voorstellen voor operationele doelstellingen en/of acties opgenomen die werden uitgewerkt in het kader van een nieuw Strategisch

Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016 (bijlage 2). De voorstellen voor operationele doelstellingen en/of acties werden geformuleerd door de beleidsdomeinen Onderwijs en Vorming, Werk en Sociale Economie, Cultuur, Jeugd Sport en Media, Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, en de Vlaamse Gemeenschapscommissie, in nauwe samenwerking met experts van het werkveld of sleutelorganisaties, met name: het Vlaams ondersteuningscentrum voor Volwassenenonderwijs (VOCVO), de Federatie van de Centra Basiseducatie, de decretale stuurgroep Volwassenenonderwijs, de onderwijskoepels, de VDAB, Bibnet, vzw Locus, vzw Link, het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, en de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten. De coördinatie van de voorstellen gebeurde door het Departement Onderwijs en Vorming.

In totaal worden één missie, vier strategische doelstellingen en 46 operationele doelstellingen of acties geformuleerd.

4.1. Missie en inhoudelijke focus

Om een volwaardige plaats te verwerven en te behouden in de kennismaatschappij hebben burgers competenties nodig die toelaten om op een zelfstandige manier informatie kunnen verwerken uit teksten, documenten en cijfergegevens, en gebruik te kunnen maken van computers en multimedia. Het verhogen van het geletterdheidsniveau van de bevolking is de missie van het plan 2012-2016. Deze missie sluit aan bij het pact 2020, waarin gestreefd wordt naar een beperking van de laaggeletterdheid¹⁷.

4.2. Vier strategische doelstellingen

In het plan geletterdheid 2012-2016 worden vier globale strategische doelstellingen gehanteerd om de centrale missie te realiseren. Ze liggen in het verlengde van de krachtlijnen die hierboven geschetst werden en zij sluiten aan bij de conclusies en aanbevelingen van het plan 2005-2011. Voor alle strategische doelstellingen en de daaraan verbonden operationele doelstellingen worden indicatoren en streefwaarden vastgesteld evenals de meetmethode en de meetfrequentie die gebruikt zal worden bij het monitoren van de voortgang.

SD1. De geletterdheid wordt verhoogd door een gerichte aanpak in het leerplichtonderwijs en innovatie in het volwassenenonderwijs

Geletterdheid kan door beleidsinterventies beïnvloed worden. Het onderwijs neemt hierbij een centrale plaats in. Het curriculum in het leerplichtonderwijs kan de essentiële bouwstenen bevatten voor een gericht geletterdheidsbeleid. Bij de hervorming van het secundair onderwijs wordt voorzien dat sleutelcompetenties die essentieel zijn om te kunnen functioneren in onze samenleving, bereikt moeten worden door alle leerlingen op het einde van de tweede graad¹⁸. Tot die sleutelcompetenties behoren onder meer de competentie om te kunnen communiceren in de eigen taal, wiskundige en digitale competenties. Het volwassenenonderwijs verhoogt de geletterdheid door middel van aangepaste inhoud, innoverende methodieken en organisatievormen.

¹⁷ SMET P. (2009). *Samen grenzen verleggen voor elk talent*. Beleidsnota Onderwijs 2009-2014. Brussel.

¹⁸ SMET P. (2010) *Mensen doen schitteren. Eerste oriëntatienota hervorming secundair onderwijs*. Brussel.

- 1.1. Gezien het belang van geletterdheid voor de onderwijs- en ontplooiingskansen van leerlingen, inzetten op het versterken van (functionele) geletterdheidscompetenties in het kleuter- en lager onderwijs.
- 1.2. Verhogen en versterken van (functionele) geletterdheidscompetenties in het secundair onderwijs
- 1.3. Verankering media- en beeldgeletterdheid in het onderwijscurriculum
- 1.4. De (nog op te richten) Centra voor Leerloopbaanbegeleiding hebben, binnen hun missie om volwassenen met leervragen of leernoden gericht toe te leiden naar het meest passende opleidingsaanbod, aandacht voor de laaggeletterde volwassenen.
- 1.5. Het volwassenenonderwijs optimaliseert de inspanningen voor leertrajectbegeleiding in verband met geletterdheid en investeert in doorstroombegeleiding van laaggeletterde cursisten.
- 1.6. Het volwassenenonderwijs consolideert en investeert in de ontwikkeling van nieuwe methodieken voor het verwerven van geletterdheidscompetenties, waarbij de grondslagen gevormd worden voor een maatgerichte en vraaggerichte aanpak.
- 1.7. ICT-vorming volwassenen, laaggeletterden en kansarmen: nieuw opleidingsprofiel ICT in de basiseducatie.
- 1.8. Het volwassenenonderwijs brengt leerbelemmeringen in kaart.
- 1.9. Het volwassenenonderwijs brengt drempels voor deelname van laaggeletterde cursisten in kaart.
- 1.10. De Centra voor Basiseducatie doen aantoonbare inspanningen om meer cursisten te bereiken op de opleidingen Nederlands en wiskunde, zodat het aantal cursisten in deze opleidingen significant kan stijgen en waarbij de effecten en de resultaten van deelname in kaart gebracht worden.
- 1.11. Regionale geletterdheidsplannen worden ontwikkeld en uitgevoerd onder impuls van gemeenten en steden met een centrumfunctie.
- 1.12. De Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) onderneemt acties om laaggeletterdheid binnen Brussel aan te pakken.
- 1.13. De onderwijsoverheid stimuleert scholen die willen investeren in samenwerking, gericht op geletterdheidsstraining van ouders.
- 1.14. De bestaande onderwijsreglementering wordt verfijnd om een meer trajectmatige en flexibele benadering van het geletterdheidsprobleem mogelijk te maken.

SD2. Geletterdheid wordt een horizontaal aandachtspunt in de beleidsdomeinen Welzijn, Cultuur, Werk en Media

Geletterdheidscompetenties worden bij voorkeur geïntegreerd aangeboden als een onderdeel van opleidingen of levensloopbegeleiding voor kansengroepen. Geletterdheidsstraining en geletterdheidscoaching worden ingepast in tal van interventies in het welzijnsdomein, het sociaal-cultureel beleid, het arbeidsmarktbeleid. Bovendien zijn ook informele geletterdheidspraktijken van belang bij het verwerven, handhaven en ontwikkelen van geletterdheid. Bibliotheken, culturele voorzieningen, media, enz. nemen hierbij een belangrijke ondersteunende rol op. De culture of learning wordt niet alleen in de institutionele context gestimuleerd, maar ook in de dagelijkse leefwereld.

- 2.1. Via een integrale aanpak wordt ingezet op de competentieversterking van laaggeletterden.
- 2.2. Intermediaren worden gesensibiliseerd.
- 2.3. De sectorconvenants worden benut voor het inrichten van geletterdheidstraining.
- 2.4. Het beleidsdomein Cultuur Jeugd Sport en Media (CJSM) werkt een strategische visie uit over geletterdheid binnen haar sectoren.
- 2.5. Leesbevordering
- 2.6. Informatiegeletterdheid en digitale kloof. E-inclusie wordt opgenomen als Vlaamse beleidsprioriteit in het ontwerp van het uitvoeringsbesluit van het nieuwe decreet betreffende het lokaal cultuurbeleid.
- 2.7. De ondersteuningsinstellingen in het welzijns- en sociaal-cultureel beleid integreren de aandacht voor de geletterdheid in hun ondersteuningsaanbod.
- 2.8. Stimuleringsregeling mediawijsheid.
- 2.9. In het sociaal-culturele veld wordt onderzocht op welke manier aandacht voor geletterdheid een plaats kan krijgen in het informeel en niet-formeel leren.
- 2.10. De geletterdheidsacties worden gelinkt aan het Vlaams actieplan Armoedebestrijding.
- 2.11. Betrekken van het Vlaams Netwerk Verenigingen waar Armen het Woord Nemen (VWAWN) bij de bestrijding van de digitale kloof
- 2.12. Bij het ondersteunen van lokale initiatieven kinderarmoede wordt geletterdheid verhogen als aandachtspunt meegenomen
- 2.13. Opstarten project om tot structureel verbeterde communicatie van de Vlaamse overheid met mensen in armoede te komen
- 2.14. Het Plan Geletterdheid Verhogen staat op de agenda van het Horizontaal Permanent Armoedeoverleg (HPAO).

OD3. Structurele partnerschappen voor geletterdheid worden ontwikkeld

Partnerschappen tussen actoren over beleidsdomeinen heen worden uitgewerkt om een ge-integreerde aanpak en maatwerk mogelijk te maken. De samenwerking tussen de onderwijsinstellingen die geletterdheidsopleidingen inrichten en de publieke en private opleidingsverstrekkers wordt versterkt. De onderwijsactoren nemen hierbij het voortouw en ondersteuningsinstellingen faciliteren sectorale of regionale plannen.

- 3.1. Het volwassenenonderwijs investeert in nieuwe strategieën voor sensibilisering, activering en toeleiding, waarbij vooral oog is voor structurele partnerschappen met andere beleidsdomeinen en een geharmoniseerde aanpak.
- 3.2. In het werkgelegenheidsbeleid volgt op screening en detectie een functioneel traject dat aansluit bij het perspectief en de behoeften van werkzoekenden, dat hen kan motiveren om het geletterdheidsprobleem aan te pakken.
- 3.3. Het exploreren en opzetten van formules voor geletterdheidscoaching op de werkvloer voor zowel werkzoekenden als voor werkenden.
- 3.4. Een effectieve 'kenniswerking' rond mediawijsheid wordt ontwikkeld en zo effectief mogelijk georganiseerd opdat kennis kan verzameld en gedeeld worden.
- 3.5. Veldtekening mediawijsheid.
- 3.6. De Bib op School.
- 3.7. Expertise om te werken rond geletterdheid in de bibliotheken verhogen

- 3.8. De Centra voor Basiseducatie, ondersteund door VOCVO en de decretale stuurgroep volwassenenonderwijs, werken samen met armenverenigingen om werken aan geletterdheid met mensen in armoede een plaats te geven; de geletterdheidstraining draagt bij tot armoedebestrijding.
- 3.9. Stimuleren van diverse actoren en beleidsniveaus om opgeleide ervaringsdeskundigen in te schakelen.

OD4. De geletterdheid praktijken en het geletterdheidsbeleid worden verder geprofessionaliseerd

Een doorgedreven geletterdheidsbeleid zal slagen als alle actoren een doorgedreven en langdurig professionaliseringsbeleid voeren dat kan leiden tot grotere didactische expertise, een geactualiseerd inzicht in het geletterdheidsthema.

Onderwijsinstellingen met een groot beleidsvoerend vermogen zullen in staat zijn tot meer verfijnde strategische opties in hun beleid met betrekking tot geletterdheid.

Door onderzoek en internationale samenwerking neemt inzicht toe en wordt verdere innovatie gestimuleerd. Duurzame samenwerking tussen actoren leidt tot expertiseopbouw rond geletterdheid binnen de verschillende beleidsdomeinen

- 4.1. De Stuurgroep Volwassenenonderwijs ontwikkelt expertise in nauwe samenwerking met de praktijk.
- 4.2. De instellingen in het volwassenenonderwijs houden in het kader van het instellingsbeleid systematisch rekening met laaggeletterde cursisten.
- 4.3. De instellingen die geletterdheidsonderwijs inrichten, investeren in een doorgedreven en duurzaam professionaliseringsbeleid.
- 4.4. De decretale stuurgroep volwassenenonderwijs ontwikkelt een train-the-trainer voor opleidingsverstrekkers op de werkvloer.
- 4.5. Strategieën worden ontwikkeld voor de systematische verspreiding en implementatie van goede praktijken.
- 4.6. De decretale stuurgroep volwassenenonderwijs bundelt instrumenten voor het inrichten van geïntegreerde geletterdheidstraining in een toolbox.
- 4.7. De effectiviteit in de bestrijding van laaggeletterdheid wordt verbeterd door monitoring, onderzoek en internationale samenwerking.
- 4.8. Deelname aan het Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC).
- 4.9. Een vormingsaanbod wordt voorzien m.b.t. mediagebruik

5. Advies van de Serv en de Vlor

Het ontwerp van Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016 werd begin april 2012 voor advies voorgelegd aan de Vlor en de Serv. De Serv bracht een advies uit op 13 juni 2012 (datum goedkeuring/bekrachtiging raad), het advies van de Vlor werd goedgekeurd door de Algemene Raad op 28 juni 2012. In navolging van beide adviezen werd het ontwerp van Plan Geletterdheid niet fundamenteel gewijzigd maar werd het wel verder op punt gesteld.

6. De opvolging van het plan

In dit document vindt u een overzicht van voorstellen van operationele doelstellingen of acties die werden uitgewerkt in het kader van het Plan Geletterdheid 2012-2016. Verschillende voorstellen van operationele doelstellingen of acties moeten nog verder geconcretiseerd worden en de te verwachten resultaten moeten nog scherper omschreven worden. Bovendien is verdere afstemming met de beleidsopties van de betrokken beleidsdomeinen of organisaties nodig. Verschillende voorstellen worden nog nader afgetoetst bij instanties van de betrokken actoren zelf. Daarbij wordt ook nagegaan of er potentiële dwarsverbindingen zijn tussen de verschillende beleidsdomeinen, zodat geletterdheidsbeleid ook in voldoende mate transversaal gedragen wordt. In dit verder overleg worden het stappenplan, de onderscheiden verantwoordelijkheden, het budget, meefactoren en indicatoren vastgesteld. Een jaarlijkse of tweejaarlijkse update zal bovendien nodig zijn om voldoende de vinger aan de pols te houden en tussentijdse bijsturing mogelijk te maken.

Een beleid inzake geletterdheid kan niet alleen een onderwijsbeleid zijn, maar moet gestoeld zijn op een brede en beleidsdomeinoverschrijdende benadering. Geletterdheid moet binnen de Vlaamse overheid dan ook een horizontaal aandachtspunt worden in beleidsdomeinen als werk, cultuur en welzijn. Bij de verdere operationalisering van het plan zal er eveneens naar gestreefd worden om ook aan te sluiten bij relevante beleidsmaatregelen van de Federale overheid.

Daarom wordt voor de opvolging van het plan een administratieve werkgroep opgericht, bestaande uit vertegenwoordigers van de betrokken beleidsdomeinen. De voorbereiding, opvolging en evaluatie van het beleid behoort immers tot hun specifieke opdracht. Bovendien worden de verschillende actoren die bij de uitvoering van de operationele doelstellingen of acties betrokken zijn, intensief bij de werking van deze stuurgroep betrokken: op regelmatige basis worden zij geïnformeerd en geconsulteerd; bovendien worden zij bij eventuele tussentijdse bijsturing van het plan actief betrokken. Het beleidsdomein onderwijs en vorming staat in voor de algemene coördinatie en de opvolging van het plan en duidt een projectleider aan.

7. Budgettaire weerslag

De realisatie van het Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen wordt ingepast in het bestaande globale budgettaire kader voor de Vlaamse Regering. Elk voorstel van het Plan zal de regels inzake administratieve controle en begrotingscontrole volgen. Het voorstel van beslissing leidt momenteel tot geen enkele meeruitgave voor de Vlaamse Gemeenschap.

Naar aanleiding van een adviesaanvraag over het ontwerp van Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen (2012-2016), heeft de Inspectie van Financiën bij nota van 9 november 2012 een negatief advies geformuleerd bij dit dossier. Hieronder vindt u een overzicht van de argumenten van de Inspectie van Financiën en de wijze waarop er navolging aan werd gegeven of de tegenargumenten die werden geboden. Op basis hiervan werd een begrotingsakkoord verkregen op 6 december 2012.

7.1. Wettelijkheid en regelmatigheid

De Inspectie van Financiën merkt op dat er **geen decretale verplichting** is voor de Vlaamse Regering om een Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen op te stellen.

De Vlaamse Regering heeft zich in haar regeerakkoord evenwel geëngageerd om *sterk te investeren in nieuwe maatregelen die tot doel hebben om het algemene geletterdheidsniveau van volwassen Vlamingen te verhogen*. In navolging van het Regeerakkoord heb ik, als Vlaams minister van Onderwijs, me hiertoe verder geëngageerd in mijn beleidsnota 2009-2014 'Onderwijs – Samen grenzen verleggen voor elk talent': *'Na afloop van het huidige strategisch plan in 2011, zal ik de resultaten ervan evalueren. Die evaluatie zal de basis vormen voor een nieuw plan.'*

Een engagement uit het regeerakkoord en de beleidsnota Onderwijs lijkt me een voldoende basis om een ontwerp van actieplan voor te leggen aan de Vlaamse Regering. Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding waarnaar verwezen wordt, is in dat opzicht een atypisch voorbeeld.

Verder merkt de Inspectie van Financiën op dat het eerste jaar van de vooropgestelde planperiode ondertussen zo goed als verstreken is. De voorbereidingen van het Strategische Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016 werden reeds gestart in het najaar van 2011, waardoor het Plan verwijzingen bevat naar zowel het jaar 2011 als 2012. **Als antwoord op de opmerking van de Inspectie van Financiën werden deze verwijzingen uit de ontwerp teksten verwijderd omdat ze inderdaad ondertussen achterhaald zijn.**

Wat de looptijd van het plan betreft, stelt de Inspectie van Financiën om het voorliggende Plan te laten lopen tot 2014. Mijn inziens brengt het niet op om te wachten tot een aantal belangrijke beleidsontwikkelingen zich verder ontvouwd hebben. Er is immers geen enkele garantie dat er zich eind 2014, met de start van de nieuwe legislatuur, opnieuw belangrijke ontwikkelingen voordoen, waarmee we in het kader van het Plan Geletterdheid best rekening houden en die opnieuw een uitstel van een nieuw plan rechtvaardigen. Bovendien was de voorbereiding van het plan een huzarenstukje, waarbij niet alleen verschillende beleidsdomeinen werden betrokken, maar ook alle zgn. sleutelorganisaties vanuit het veld. Deze hebben zich allen geëngageerd met het vooruitzicht dat het Strategisch Plan zou lopen tot 2016. Om het voorbereidend werk van al deze partners eer aan te doen zouden we er toch voor pleiten om het nieuwe Plan Geletterdheid vanaf nu van start te laten gaan tot en met 2016, met mogelijkheden tot bijsturing op het moment dat er zich belangrijke beleidsontwikkelingen voordoen.

De mogelijkheid tot bijsturing werd reeds voorzien in de inleiding bij het Plan, maar **zoals de Inspectie van Financiën in zijn advies suggereert heb ik ook het voorstel van beslissing van de Vlaamse Regering aangevuld met een evaluatie of actualisatie van het Plan tegen uiterlijk eind 2014.**

Wat de **gevolgde besluitvormingsprocedure** betreft, werd er voor gekozen om eerst de Vlor en de Serv te consulteren opdat de opmerkingen van de Vlor en de Serv nog konden verwerkt worden in het definitieve voorstel van beslissing waaraan de Vlaamse Regering haar goedkeuring zou hechten. Het Plan werd niet eerst ter principiële goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

7.2. Doelmatigheid

De Inspectie van Financiën verwijst naar **het advies van de Vlor** van 25 maart 2010 waarin **13 criteria** worden opgesomd waaraan een goed plan geletterdheid zou moeten voldoen. Het betreft de volgende criteria:

'Een goed plan geletterdheid is:

- 1. ontwikkeld in samenspraak met alle betrokken actoren. Dit betekent dat alle actoren van in den beginne betrokken worden bij de voorbereiding, de concretisering en uitvoering van, de sensibilisering en de communicatie over en de evaluatie en de bijsturing van het beleid;*
- 2. inclusief. Het richt zicht op alle volwassenen met een geletterdheidsrisico;*
- 3. gericht op een structurele aanpak; projecten moeten leiden tot structurele veranderingen;*
- 4. gericht op een geïntegreerde aanpak van geletterdheidsproblemen in de gewone aanpak;*
- 5. draagt bij tot de geïntegreerde uitbouw van leerladders;*
- 6. gebaseerd op een heldere operationele definitie van geletterdheid, waarin drie perspectieven aan bod komen: het maatschappelijk perspectief; het professioneel perspectief; het educatief perspectief.*
- 7.. hanteert een heldere afbakening van de doelgroep: iedereen die niet meer leerplichtig is en die een geletterdheidsrisico loopt, met prioritaire aandacht voor diegenen met het grootste geletterdheidsrisico omdat zij niet over de nodige competenties beschikken om motor te zijn van hun eigen ontwikkeling;*
- 8. een gedeelde verantwoordelijkheid van verschillende beleidsdomeinen met duidelijke engagementen van andere beleidsdomeinen dan Onderwijs;*
- 9. spoort met acties in het armoedeplan;*
- 10. gekoppeld aan administratieve vereenvoudiging en kwalitatieve verbetering van de communicatie tussen overheid en burger en van de toegang tot overheidsinformatie;*
- 11. duidelijk gefaseerd;*
- 12. bevat meetbare doelstellingen op procesniveau en op resultaatniveau vanuit de verschillende perspectieven. De monitoring in de verschillende domeinen is op elkaar afgestemd om vergelijking mogelijk te maken;*
- 13. voorziet de nodige middelen om de acties te realiseren.'*

Bij de opmaak van het Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016 werd wel degelijk rekening gehouden met deze criteria. Mijn inziens werd ook aan al deze criteria

voldaan, behalve de aangehaalde criteria 11 en 12. Wat deze criteria betreft, werd in de inleiding bij het Plan gesteld dat verschillende van de voorstellen van acties nog verder moeten geconcretiseerd worden en de te verwachten resultaten nog scherper moeten omschreven worden.

De verschillende betrokken actoren wensten eerst een engagement van de Vlaamse Regering te krijgen over het Plan zoals het nu voorligt, alvorens sommige acties nog meer concreet uit te werken. Verder is het is inderdaad zo dat een eerste stap in de uitvoering van het Plan Geletterdheid 2012-2016 het vastleggen van de prioriteiten zal zijn en het verder concretiseren en 'SMART' formuleren van de verschillende acties.

Op vraag van de Inspectie van Financiën werd er een werkwoord aan de titel van het Plan toegevoegd. Het plan zal onder de titel 'Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen (2012-2016)' aan de Vlaamse Regering voorgelegd worden.

Verder betreft de Inspectie van Financiën dat niet verder is gebouwd op de structuur die werd uitgewerkt in de beleidsevaluatie. De structuur in de beleidsevaluatie was een thematische indeling van de geletterdheidsacties per beleidsdomein. Bij de uitwerking van het nieuwe Plan werd er voor gekozen om deze thematische indeling te doorbreken en te koppelen aan doelstellingen die we binnen elk beleidsdomein willen bereiken, meer bepaald dat geletterdheid een horizontaal aandachtspunt wordt binnen elk betrokken beleidsdomein, en dat er structurele partnerschappen voor geletterdheid worden ontwikkeld tussen de verschillende betrokken beleidsdomeinen. Het is mogelijk om de acties opnieuw thematisch in te delen, maar dit wijzigt niets ten gronde aan de inhoud van de acties.

De Inspectie van Financiën merkt daarnaast op dat de vier vooropgestelde operationele doelstellingen in het kader van Pact 2020/Via-doelstelling als strategische doelstelling kunnen beschouwd worden waarbij de huidige 46 acties worden verwerkt tot een set van operationele doelstellingen en acties. De nota aan de Vlaamse Regering en het Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen (2012-2016) werd in die zin geherformuleerd.

Ten slotte werd op vraag van de Inspectie van Financiën de doelgroep en de definitie van geletterdheid ook in de inleiding bij het plan toegevoegd.

7.3. Budgettaire weerslag

Zoals aangegeven in de nota aan de Inspectie van Financiën wordt 'net zoals het vorige Plan Geletterdheid 2005-2011, de realisatie van het nieuwe Strategisch Plan Geletterdheid 2012-2016 ingepast in het bestaande globale budgettaire kader voor de Vlaamse Regering. Dit wil zeggen dat er geen apart budget of extra middelen zijn uitgetrokken voor de realisatie ervan en dat alle betrokken beleidsdomeinen, organisaties of actoren binnen de grenzen van hun eigen budgettair kader zullen werken. Elk voorstel van het Plan zal de regels inzake administratieve controle en begrotingscontrole volgen. Het voorstel van beslissing leidt momenteel tot geen enkele meeruitgave voor de Vlaamse Gemeenschap.'

De Inspectie van Financiën merkt op dat een aantal acties impact zullen/kunnen hebben op de groeinorm voor de CBE. Eén van de acties uit het nieuwe voorstel van Plan Geletterdheid Verhogen (2012-2016) houdt precies in dat de overheid zal nagaan hoe via verdere flexibilisering van het opleidingsaanbod in de basiseducatie de mogelijkheden voor een geïntegreerde en trajectmatige benadering kunnen vergroot worden. Uiteraard zal dit gebeuren binnen de grenzen van de begroting van de Vlaamse Overheid.

Punctueel merkt de Inspecteur van Financiën op dat het weinig zin heeft om nog refertekredieten van 2011 op te nemen. Deze werden geschrapt.

7.4. Lokale Besturen

De Inspecteur van Financiën stelt zich de vraag of 'regionale geletterdheidsplannen' niet tot een planlastverhoging van de lokale besturen zal leiden. Deze opmerking heeft betrekking op actie 1.11 uit het Plan waarin gesteld wordt dat onder impuls van steden en gemeenten met een centrumfunctie regionale geletterdheidsplannen zullen worden ontwikkeld. De Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG) was betrokken bij de voorbereiding van het Plan (en zal ook bij de uitvoering ervan betrokken worden). Dit engagement is in samenspraak met hen in het voorstel van Plan opgenomen. Bovendien heeft mijn kabinet regelmatig overleg met VVSG en de Steden en Gemeenten met een centrumfunctie. Ook in het kader van dit overleg waren sommige steden of gemeenten vragende partij om een regionaal geletterdheidsplan te ontwikkelen dat aansluit met het Strategische Plan Geletterdheid Verhogen van de Vlaamse Overheid.

8. Kwaliteit van de wetgeving

Niet van toepassing

9. Weerslag op de lokale besturen

Het voorstel heeft geen weerslag op de financiën van de lokale besturen noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld, en de ontvangsten.

10. Weerslag op het personeel

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

11. Voorstel van beslissing

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan het voorliggend ontwerp van Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016, mits een actualisatie of een evaluatie van het plan tegen uiterlijk eind 2014;
2. de Vlaamse minister bevoegd voor Onderwijs en Vorming te gelasten met de coördinatie van de uitvoering van het plan;
3. elk lid van de Vlaamse Regering te gelasten de in dit plan opgenomen doelstellingen en acties binnen hun bevoegdheden te ondersteunen en mee uit te voeren.

Pascal Smet

Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel